

پروژه «محرم‌سازی» مدارس دخترانه

مشاور امور زنان آموزش و پرورش در گفت‌وگو با «اعتماد» از جزییات طرحی می‌گوید که بر اساس آن حجاب در مدارس دخترانه برداشته خواهد شد

محمد باقرزاده

طرحی با اسامی مختلف که پیشینه آن به حدود دو دهه می‌رسد، اما همچنان ناکام مانده و پس از اجرایی در چند مدرسه خاص بی‌سرانجام رها شده است؛ نام تازه آن را «محرم‌سازی» گذاشته‌اند، اما خلاصه طرح فراهم آوردن زمینه‌ای برای مدارس دخترانه است که در آن دانش‌آموزان بتوانند چند ساعت مدرسه را بدون حجاب رسمی پشت سر بگذارند. البته چندین مدرسه غیرانتفاعی دخترانه در تهران که معمولاً منتسب به افراد صاحب‌نفوذ سیاسی یا مذهبی هستند، در همین حدود ۲۰ سال این طرح را تجربه کردند و با استقبال فراوانی هم روبه‌رو شدند، اما به هر دلیلی این ایده فراگیر نشد و حالا بار دیگر پس از التهابات شش ماه گذشته که به مساله پوشش هم برمی‌گشت بار دیگر سربرآورده و به طرحی جدی تبدیل شده است. درباره جدیت طراحان اگرچه به نظر شکمی نیست، اما بخش مهمی از این فرآیند به مراحل بعد و شیوه و بودجه اجرایی آن برمی‌گردد که سرنوشت آن پر از ابهام است، اما طرح تازه دقیقاً چیست و اکنون در چه مرحله‌ای قرار دارد؟

«رویکرد سرپرست کنونی آموزش و پرورش حمایت از محرم‌سازی است» اصطلاح «محرم‌سازی» را نخستین بار «رابعه امامی رضوی»، مشاور امور زنان وزارت وزیر آموزش و پرورش به کار برد که حالاً در گفت‌وگو با «اعتماد» از جزییات این طرح و تلاش برای اجرای آن می‌گوید. او در پاسخ به این پرسش که «محرم‌سازی دقیقاً چیست و در این طرح چه تغییری در مدارس رخ خواهد داد؟» می‌گوید: «محرم‌سازی دقیقاً به این صورت است که مدارس دخترانه به شکلی ساخته یا بازسازی شود که

اشراف همسایگی نداشته باشد و بچه‌ها بتوانند در مدرسه حجاب خود را بردارند. در واقع هدف این است که دختر بچه‌ها در مساله حجاب اذیت نشوند و نشاط و شادابی بیشتری داشته باشند.»

اما پیش‌تر و در سال‌های گذشته هم چند بار موضوع فراهم کردن شرایط فیزیکی مدارس دخترانه برای پوشش راحت‌تر دانش‌آموزان، از زبان چندین معاون امور زنان ریاست‌جمهوری هم مطرح شده که تازه‌ترین آن توضیحات «معصومه ابتکار»، معاون زنان ریاست‌جمهوری در دولت دوازدهم بود که از مخالفت برخی گروه‌ها با اجرای این طرح آن هم با وجود موافقت وزیر وقت آموزش و پرورش گفته بود. درباره تاریخچه چنین پیشنهاداتی اما امام‌یرضوی هم می‌گوید: «حقیقت این است بین سال ۸۹ تا ۹۲ که من مدیر امور خانواده در معاونت امور زنان و در دوره خانم مجتهدزاده بودم، این بحث مطرح بود و در همان زمان هم بعضی مدارس خاص یا غیرانتفاعی این کار را انجام داده بودند. سختم این است که همان زمان هم در معاونت زنان این بحث مطرح بود و ما هم پیگیر اجرای آن بودیم.»

تلاش‌ها و پیشنهادهای مطرح شده در اواخر دهه ۸۰ اما به کجا رسید و چرا به سرانجام نرسید؟ او در پاسخ به این پرسش هم می‌گوید: «آن زمان موضوع بیشتر در حد پیشنهاد بود ولی الان وقتی ورود پیدا کردم و در نقش مشاور هشتم بار دیگر قرار است این موضوع را پیگیری کنیم. رویکرد دکتر صحرایی (سرپرست کنونی وزارت آموزش و پرورش) هم همین است و ایشان هم با موضوع موافق هستند.»

اما آیا آمار و اطلاعاتی از مدارسی که اکنون در آنها دانش‌آموزان دختر بتوانند حجاب نداشته باشند، وجود دارد؟ آن‌طور که مشاور امور زنان وزارت آموزش و پرورش می‌گوید اطلاعات دقیقی در دسترس نیست: «من به شخصه آمار دقیقی از این مدارس ندارم و الان دنبال این هستم که فضا را رصد و اطلاعات را جمع‌آوری و تکمیل کنم. الان خودم هنوز دقیق نمی‌دانم چند مدرسه این کار را انجام دادند و هر موردی که پیدا شود من حضور پیدا می‌کنم و تشویق و حمایت می‌کنم. فعلا ما دنبال این هستیم که شناسایی کنیم، تقدیر کنیم و این بحث را پیش ببریم.»

امام‌یرضوی درباره هدف اصلی این طرح در شرایط کنونی هم می‌گوید: «امور زنان کارش حمایت از دختران دانش‌آموز است و این محرم‌سازی باعث نشاط دانش‌آموزان می‌شود. وقتی بچه‌ها امکان بازی بدون پوشش مقنعه را داشته باشند مسلماً نشاط و شادی آنها بالاتر می‌رود و بچه‌ها آزادتر خواهند بود.» در کنار همه این موارد اما آیا ممکن است مخالفان پیشین چنین طرح‌هایی این بار سکوت کنند؟ او در این باره هم می‌گوید: «بعید می‌دانم مخالفت باشد، چون رویکرد سرپرست

آموزش و پرورش هم همین است و به هر حال ما تا جایی که بتوانیم این بحث را دنبال و پیگیری می‌کنیم. قطعاً مخالفت منطقی نیست، چون وقتی می‌گوییم محرم‌سازی، تلاش بر این است که مسائل شرعی و قانونی حتماً لحاظ شود. حجاب شرعی واجب شرعی است، اما کجا؟ در مقابل نامحرم. وقتی فضای مدرسه امن باشد و نامحرمی نباشد پس دلیلی بر مخالفت نیست.»

مشاور امور زنان وزارت وزیر آموزش و پرورش درباره ریشه مخالفت‌های احتمالی یا عواملی که ممکن است مانع از تحقق این طرح شود، به بحث اقتصادی و مالی اشاره می‌کند و در این باره می‌گوید: «اگر مخالفتی بوده احتمالاً به بحث مالی و هزینه برمی‌گردد. درباره تامین اعتبار و میزان من البته هیچ برآوردی ندارم و کار تخصصی سازمان نوسازی است. این کار مربوط به مدارس تهران یا چند شهر خاص نیست و کل کشور را دربرمی‌گیرد و حتماً بودجه خاص خود را هم می‌خواهد.»

سازمان نوسازی: قبلاً کارهایی انجام شده اما الان برنامه‌ای در دست نیست

اگرچه مشاور امور زنان وزارت وزیر آموزش و پرورش از تلاش برای نهایی و اجرایی شدن این طرح می‌گوید، اما به نظر می‌آید حتی در صورت موافقت تصمیم‌گیران و مسوولان با چنین طرحی، یکی از مسائل اصلی مقابل این طرح هزینه و بودجه چنین کاری است آن هم در شرایطی که وزارت آموزش و پرورش یکی از سخت‌ترین دوران مالی خود را پشت سر می‌گذراند و حتی وزیر پیشین هم به دلایل اقتصادی و ناتوانی در پرداخت به موقع حقوق معلمان مجبور به استعفا شد. در چنین شرایطی و البته با توجه به نوع و جنس کار که مربوط به ساخت مدارس تازه یا بازسازی مدارس کنونی است، حتی در صورت تصمیم نهایی به اجرایی کردن این طرح، قطعاً مسوولیت این فرآیند با سازمان نوسازی مدارس خواهد بود که البته پیش‌تر هم در این زمینه زمره‌هایی مطرح شده بود. در تازه‌ترین خبر اما منابعی در این سازمان به «اعتماد» می‌گویند که دست‌کم در شرایط کنونی هیچ‌گونه تلاشی یا برنامه‌ای برای اجرایی کردن چنین طرحی در این سازمان وجود ندارد و محل بحث نیست. علاوه بر این «شهریار صالحانی»، مدیر حوزه ریاست، روابط عمومی و ارزیابی عملکرد، این سازمان هم در پاسخ به «اعتماد» هر گونه اقدام سازمان نوسازی برای عملی کردن چنین طرحی در مدارس دخترانه را رد می‌کند و می‌گوید: «در حال حاضر هیچ کاری در سازمان نوسازی درباره مدارس دخترانه و طرح محرم‌سازی در دست اجرا نیست. قبلاً هم مدرسی که مناسب‌سازی شده بودند، کار بهینه‌سازی مدارس را خودشان انجام داده بودند که بیشتر در مدارس خصوصی و غیرانتفاعی هم

پیشینه طولانی طرحی بی‌سرانجام

دست‌کم در دو دهه گذشته بارها وزرای مختلف آموزش و پرورش، مشاور امور زنان این وزارتخانه و همچنین معاون زنان ریاست‌جمهوری، از تلاش برای تغییر فضای مدارس دخترانه سخن گفته بودند و بارها به‌طور رسمی مسوولانی اعلام کرده بودند که می‌توان فضای مدارس دخترانه را به شکلی پیش برد که در آن رعایت حجاب ضرورت نباشد. در این باره همین دو هفته پیش هم «معصومه ابتکار»، معاون امور زنان و خانواده رییس‌جمهور در دولت دوازدهم در گفت‌وگو با «اعتماد» به پیشینه این طرح پرداخت و در نهایت مخالفت‌های گروهی خاص را سد راه اجرایی آن دانست. ابتکار در آن مصاحبه گفته بود: «اصل این پیشنهاد مربوط به 6 سال قبل در سال 96 و 97 است. هرچند از سال‌های قبل هم تلاش‌هایی در این زمینه صورت گرفته بود، اما به‌طور مشخص این پیشنهاد را از طریق مکاتبه با وزیر آموزش و پرورش در دولت یازدهم مطرح کردم. یک گروه مطالعاتی برای این موضوع در نظر گرفتیم تا ابعاد مساله استخراج شود. پس از آن، نشستی با وزیر آموزش و پرورش برگزار کردیم. آقای حاجی‌میرزایی از این موضوع استقبال کردند.» اما نتیجه چنین طرح و پیشنهاداتی به کجا رسید و چه سرانجامی پیدا کرد؟ ابتکار در این باره هم گفته بود: «به همین اصلاحات اندک هم توجه نشد. افرادی در کشور و در بدنه مجموعه آموزش و پرورش وجود داشتند با صراحت مخالفت می‌کردند. هر چند شخص وزیر همراه این ایده بود، اما زیرمجموعه ایشان با این ایده مخالفت‌های جدی داشتند.»

این توضیحات به خوبی نشان می‌دهد که قصه فراهم کردن زمینه برداشتن حجاب در مدارس دخترانه یا آنچه حالا محرم‌سازی خوانده می‌شود، سر درازی دارد و با لحاظ کردن اظهارات مسوولان رسمی و همچنین شرایط بودجه‌ای وزارت آموزش و پرورش بعید است در کوتاه‌مدت هم به سرانجام برسد.

منبع: روزنامه اعتماد 29 فروردین 1402 خورشیدی